

Jednání, chování, vůle a jejich poruchy

Jednání člověka směřuje k určitým cílům. Je podmíněno motivy a vůlí.

Motivy

- uvědomělé podněty vyvolávající uspokojení potřeb.

Motivace

- soubor motivů k určitému jednání.

Potřeba

- nedostatek něčeho podstatného.

1. *materiální,*
2. *nemateriální.*

Vůle

- uvědomění si a zaměření jednání k určitému cíli,
- soubor aktů chtění, rozhodování, úsilí a jednání.

Poruchy vůle

Hypobulie

- nerozhodnost k zahájení určité činnosti.

Abulie

- ztráta schopnosti zahájit určitou činnost,
- nápadné u deprese,
- u organických mozkových poruch, některých neuróz, drogy,
- hypobulie i u vyčerpání – spolu s apatií (útlum emotivity).

Hyperbulie

- nadměrná rozhodnost, hyperagilnost, energičnost – u manického syndromu, po psychostimulanciích, hypertymní osobnosti,
- většinou kolísavý charakter.

Poruchy jednání

Kvantitativní poruchy

Hypoagilnost

- všeobecné ochuzení aktivity, vyčerpání, deprese, intoxikace.

Hyperagilnost

- zvýšená duševní i fyzická aktivita.

Agitovanost

- na pomezí kvalitativních a kvantitativních poruch,
- neklidný, zmatený a bezcílný pohyb, až do úzkosti,
- stupňuje se v jactaci (zmítání na lůžku).

Kvalitativní poruchy

Katatonické symptomy

- primitivní psychomotorické projevy – prototyp laické představy mentálně postiženého člověka,
 - nenavazují kontakt s okolím,
 - není porucha vědomí,
1. *produktivní forma* – nadbytek mimiky, bizarní gestikulace.
 2. *stuporózní forma* – útlum různého stupně; příčina *psychogenní* (zážitek, katastrofa) nebo *endogenní* (melancholie).

Katalepsie

- *flexibilitas cerea* (vosková ohebnost) – zvýšené svalové napětí,
- nadměrná pasivita vůči vnuceným polohám, v nichž může setrvat po dlouhou dobu.
- schizofrenie

Záraz jednání

- přechodná zástava uprostřed jednání,
- není přítomna porucha vědomí (na rozdíl od absence),
- schizofrenie.

Negativismus

- odpor vůči příkazům a výzvám:
 1. Pasivní – pacient pokynu nevyhoví,
 2. aktivní – pacient provede pravý opak.

Povelový automatismus

- na rozkaz řečený vojensky udělá, co je mu řečeno.

Stereotypie, iterace

- mechanické opakování slov (*verbigerace*) nebo mimiky (*grimasování*).

Manýrování

- provádění bizarních pohybů při různých činnostech (jídlo, oblékání).

Raptus

- bouřlivé, výbušné jednání,
- autoagrese i heteroagrese.

Impulzivní jednání

- náhlé neovladatelné nutkání k určitému činu,
- postižený si vše pamatuje, ale neví, proč to udělal.

Sekundární impuls

- vzniká vybitím velkého napětí,
- doprovázen silnou emocí.

Frenoleptické stavy

- impulzivní jednání – pyromanie, kleptomanie, ...

Zkratkové jednání

- k cíli vede nejkratší cestou – bez rozmyslu, někdy může předcházet příprava (např. sebevražda u nevyléčitelného onemocnění),
- časté u dětí, některé sebevraždy z nešťastné lásky nebo odstranění nežádoucího svědka mohou mít ráz zkratkovitého jednání.

Automatismy

- motorické stereotypy, které jsou ovlivnitelné vůlí, ale při poklesu pozornosti se opět objevují,
- objevují se u mentálně retardovaných jedinců, při schizofrenii.

Tiky

 Podrobnější informace naleznete na stránce Tiky.

Odkazy

Zdroj

- BENEŠ, Jiří. *Studijní materiály* [online]. [cit. 2010]. <<http://jirben.wz.cz>>.